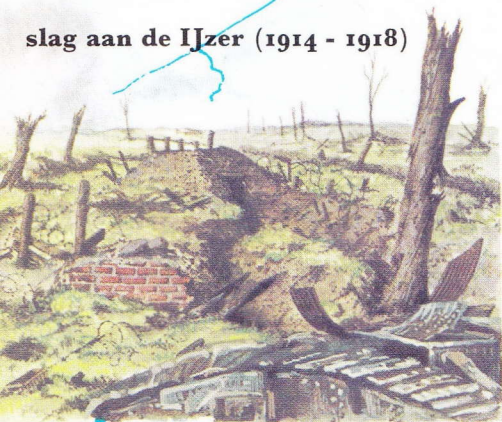


Slagveld van Europa

Onder alle landen van Europa is België, reeds vanaf de tijd der Romeinen voortdurend een slag-

slag aan de IJzer (1914 - 1918)



veld geweest. Als belangrijke strategische basis aan de Noordzee en liggende tussen de Franse, Engelse en Duitse wereld is het in de loop van de eeuwen de inzet geweest van voortdurende oorlogen. Frankrijk en Duitsland hebben gedurende eeuwen gepoogd zich van België meester te maken, terwijl Engeland nooit kon dulden dat een te grote buurmogendheid te veel invloed aan de boorden van de Schelde en de Maas zou verwerven. Maar ook landen als Spanje en Oostenrijk zagen in België een vooruitgeschoven basis zowel tegen Engeland als tegen Frankrijk.

In West-Europa is België wel het slagveld bij uitstek geweest. De grote mogendheden vochten hun onderlinge veten bij ons uit. België scheen én door het gemis aan natuurlijke grenzen én door zijn ligging hiertoe voorbestemd. Er is haast geen plaats in ons land, zij het dorp of stad, die niet de sporen draagt van dit eeuwenlange oorlogsgeweld of waarvan de naam grootse gebeurtenissen oproept.

Reeds hadden de Romeinen bij de uitbouw van hun imperium, onder leiding van hun grootste veldheer er alles opgezet om de "Lage landen bij de zee" in hun rijk op te nemen. Het was een harde en moeilijke strijd, die ongeveer zeven jaar duurde, vooraleer Caesar met zijn legioenen de Belgische stammen definitief kon onderwerpen. Moed en list werden door de "dappersten aller Galliërs" aangewend ten einde hun onafhankelijkheid te bewaren. Toch bleken de Romeinen uiteindelijk de sterksten te zijn. Bijna 5 eeuwen bleef België dan van alle veldslagen gespaard en genoot eveneens

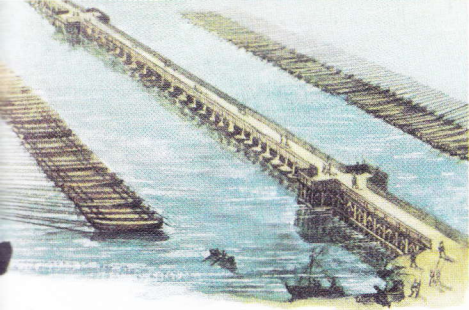
Guldensporenslag (1302)



van de "Pax Romana" (de Romeinse vrede). Maar omstreeks 400 na Christus vielen Germaanse volkstammen, de Salische en de Ripuarische Franken, België binnen en veroverden het vrij vlug. In de Merovingische en Karolingische perioden bleef het eigenlijke grondgebied opnieuw gevrijwaard van oorlogsgeweld. De Frankische koningen, vooral Clovis en Karel de Grote, strenden veeleer aan de grenzen van hun rijk, zodat het in het midden gelegen België van een weldoende rust genoot. Samen met het verval van het Karolingische rijk (9e eeuw) werd België geplunderd door de Noormannen en in de leentijd die hierop volgde, werden de voornaamste leengoederen o.a. het graafschap Vlaan-

deren en het hertogdom Brabant respectievelijk de inzet van een Frans en een Duits imperialisme. Vooral Vlaanderen werd sedert de 13e en de 14e eeuw voortdurend bedreigd door de grote Capetingers, Filips II-Augustus en vooral Filips IV de Schone. Namen als Bouvines (1214), Kortrijk (1302), Pevelenberg (1304), en Kassel (1328) getuigen van deze strijd en dit verzet. Anderzijds wist de hertog van Brabant Jan I door de slag van Woeringen (1288) een einde te stellen aan de Duitse opmars naar het westen.

Tussen het hertogdom Brabant en het prinsbisdom Luik werd middeleeuwse hardnekkig gevochten om de handelsweg van Brugge naar de Rijn en Maastricht te beheersen (te Montenaken, te Steppes en te St-Truiden). Ook de Honderdjarige Oorlog begon in Vlaanderen met de zeeslag bij Sluis (1340) en het mislukte beleg van Doornik (1340). Hierop ontstonden inwendige conflicten tussen de graaf van Vlaanderen (Lodewijk van Male) en de hertog van Brabant (Wenceslas van Luxemburg) om Antwerpen en Mechelen. In Vlaanderen zelf had diezelfde graaf af te rekenen met het opstandige Gent en daardoor ontstonden weer nieuwe slagvelden te Beverhout en te West-Rozebeke. Onder de Bourgondiërs kende ons land een betrekkelijke rust, hoewel Filips de Goede heel wat moeite had om zijn schone, maar avontuurlijke nicht Jacoba van Beieren van haar staten te ontdoen, terwijl tegen de opstandige steden Gent, Dinant, Luik en Brugge heel wat strijd diende gevoerd. De oorlogszuchtige Karel de Stoute voerde hoofdzakelijk elders oorlog (Neuss, Granson, Morat, Nancy), terwijl onder zijn dochter Maria van Bourgondië België weer het mikpunt werd van een Franse aanval geleid door Lodewijk XI die doordrong tot Ieper. Duitse troepen



van keizer Frederik III konden dit Franse leger verslaan bij Guinegate. Intussen moest Maria's echtgenoot Maximiliaan van Oostenrijk twaalf jaar strijden tegen een nationale opstand die ook door Duitse troepen werd onderdrukt. Keizer Karel had vooral af te rekenen met aanvallen der Fransen onder Frans I in Zuid-Henegouwen, terwijl het leger van Karel van Gelderland, onder Maarten van Rossum, regelmatig de Kempen plunderde. Weer waren er vele veldslagen. Maar dit was slechts het treurige begin van die ene grote krijgsverrichting: de 80-jarige oorlog, waarin de Span-

Waterloo (1815)



jaarden voortdurend aan de slag waren, van Groningen tot in Zuid-Wallonië. Namen zoals Heyligherlee, Gemmingen, Den Briel, Leiden, Haarlem, Bergen, Rijmenam, Gembloers of Antwerpen zijn er slechts enkele voor de periode van Filips II, Willem van Oranje, Alva, Requesens, Don Juan en Farnese. Ook na de scheiding met Nederland bleef België één slagveld: te Oostende bekampten Noord en Zuid mekaar eerst, dan in de Duinen, te Bergen op Zoom, Breda en 's-Hertogenbosch.

slag om Antwerpen (1585)

Tientallen veldslagen werden tijdens de Dertigjarige Oorlog en ook gedurende de verschillende oorlogen van Lodewijk XIV op ons grondgebied gevoerd: het is wel de treurigste periode uit de Belgische geschiedenis. Zeer grote gedeelten van het land werden gedurende die tijdspanne hetzij in het noorden aan de Verenigde Provinciën — de Generaliteitslanden — hetzij in het zuiden aan



oude Belgen tegen Romeinen

de Franse kroon toegewezen. De verdragen van Westfalen (1648), van de Pyreneeën (1659), van Aken (1668), Nijmegen (1678), Rijswijk (1697), en van Utrecht (1713) waren alle nadelig voor ons land. De namen van Brussel, Neerwinden, Fleurus, Ramillies, Oudenaarde en Malplaquet staan in vette letters in alle schoolboeken van de wereld, maar betekenden voor België onnoemelijke smarten. Gedurende vele jaren waren de Zuidelijke Nederlanden één groot slagveld. Van 1568 tot 1713 hielden de veldslagen gewoonweg niet op. In het zuiden verwierf België zijn huidige grenzen, doch verloor Artesië, Frans-Vlaanderen, Zuid-Henegouwen en Zuid-Luxemburg. Door de Vrede van Utrecht in 1713 werd ons land bij Oostenrijk gevoegd samen met Milaan en Sardinië. Karel VI van Oostenrijk aanvaardde in 1714, door het verdrag van Rastadt, de bepalingen van de Vrede van Utrecht. Hij nam de Zuidelijke Nederlanden in bezit en sloot

het volgende jaar het Barrièretractaat met Holland. Daardoor mochten de Hollanders een aantal zuidelijke steden bezitten om tegen de Franse bedreiging een bareel te vormen. Dit alles gebeurde op Belgische kosten. De slag van Fontenoy in 1745 uitgezonderd, betekende het midden van de 18e eeuw een periode van rust voor onze gewesten. Deze werd nochtans verstoord door de Brabantse omwenteling in 1789, terwijl nog hetzelfde jaar de hemel aan de zuidergrens dreigend betrok door het uitbreken van de Franse revolutie.

Reeds tijdens de revolutie, maar vooral onder Napoleon begon de Franse buurman opnieuw zijn uitbreidingspolitiek: Jemappes, Neerwinden, Fleurus, Waterloo zijn kleine Belgische dorpen, waar echter in die periode grote veldslagen werden geleverd. Waterloo is daarvan wel het meest beroemde slagveld. Als openluchtmuseum bewaard, wordt het door velen beschouwd als een hulde aan Napoleon, hoewel de leeuw, gegoten uit Franse kanonnen, dreigend naar Frankrijk staat gekeerd. In de 19e eeuw, na de val van Napoleon, bleef België zo goed als van veldslagen gespaard. Maar in de 20e eeuw lagen we tweemaal in het centrum van het Duitse aanvalsplan gericht tegen Engeland en Frankrijk. De IJzer-slag (oktober 1914) en de vier jaar lange loopgravenoorlog bewijzen dat België een zenuwknop was tijdens de eerste wereldbrand. Ook de tweede wereldoorlog liet diepe sporen na.



Ardennen-offensief (1940 - 1945)